

IN MEMORIAM JANKO JERI (1927 - 2002)

Besede slovesa direktorja Inštituta za narodnostna vprašanja dr. Mitje Žagarja

Kljub temu, da je smrt sestavni in nujni del vsakega življenja, nam je družinskim članom, prijateljem, kolegom, sodelavcem in znancem vedno hudo, ko se zberemo ob grobu na koncu življenjske poti ob slovesu. Besede gredo takrat le težko iz naših grl, naše misli pa so polne spominov.

Sam se najbolj spomnim svojih pogovorov z dr. Jerijem o pripravi njegove obsežne in bogate bibliografije ob njegovi 70 letnici, ki smo jo z nekaj zamude leta 1999 oz. v začetku leta 2000 objavili v Razpravah in gradivu - znanstveni reviji Inštituta za narodnostna vprašanja, s katrim je bil neločljivo povezan.

Življenje dr. Janka Jerija je bilo polno, rdeča nit njegovega dela pa sta bila občutek in boj za pravičnost in za pravice manjšin. Mladega gimnazijca so nemške okupacijske oblasti že junija 1941 pregnale na Hrvaško in s šestnajstimi leti je leta 1943 odšel v partizane. Še med vojno se je začel ukvarjati s časnikarstvom, v prvem desetletju po vojni pa bil zunanjepolitični komentator in urednik pri Radiu Ljubljana in Ljudski pravici. Hkrati je študiral in leta 1950 diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1958 tudi uspešno zagovarjal doktorsko tezo o tržaškem vprašanju. Vsebinsko razširjeno disertacijo je objavil leta 1961 v knjigi »Tržaško vprašanje po drugi svetovni vojni: Tri faze diplomatskega boja,« ki je bila prva monografija o diplomatski zgodovini po drugi svetovni vojni v Sloveniji in takratni Jugoslaviji, veliko pozornosti pa je bila deležna tudi v tuji strokovni javnosti. Knjiga dr. Janka Jerija še vedno velja za eno temeljnih del o tržaškem vprašanju. Prav tržaško vprašanje je bilo poleg odnosov z Italijo osrednja tema njegovega znanstvenega in strokovnega dela - zlasti še v času njegovega službovanja na Inštitutu za narodnostna vprašanja. Na inštitutu se je kot znanstveni sodelavec zaposlil leta 1958 in bil od leta 1959 predstojnik raziskovalne skupine za proučevanje Slovencev ob zahodni meji. Leta 1965 je postal višji znanstveni sodelavec, leta 1972 pa je postal raziskovalni svetnik. Na Univerzi v Ljubljani je bil leta 1976 izvoljen za znanstvenega svetnika. Leta 1975 je postal tudi

ravnatelj Inštituta za narodnostna vprašanja in je njegovo delo vodil naslednja štiri leta. Za svoj prispevek pri proučevanju narodnostnega vprašanja ter pri delu in razvoju inštituta je dobil posebno inštitutsko priznanje leta 1995, ko je Inštitut za narodnostna vprašanja proslavljal svojo sedemdesetletnico.

Ko spremljamo dr. Jerija na njegovi zadnji poti in mu izrekamo besede v slovo, pa se ob boleči izgubi hkrati zavedamo, da je bilo njegovo obsežno in bogato znanstveno delo pomemben prispevek k razvoju Inštituta za narodnostna vprašanja in etničnih študij v Sloveniji ter da bo ostalo tudi pomemben spomenik njegovemu življenju.

Vrhnik, 3.10. 2002